Fjármálavit

KENNSLUFERLI

Hvað kosta ég?

Fjármálafræðsla fyrir nemendur í 8 – 10. bekk

HANDRIT FYRIR KENNARA

EINSTAKLINGS- OG HÓPVERKEFNI

Fjármálavit

UM HANDRITIÐ

Kennsluferli

Fjármálavit er námsefni fyrir nemendur á unglingastigi um fjármál og er ætlað kennurum og öðrum þeim sem fræða ungt fólk um grunnþætti fjármála.

Á næstu blaðsíðum er handrit að kennsluferli með áherslu á að nemendur efli verðskyn sitt og kostnaðarvitund. Verkefnið er tvískipt, annars vegar einstaklingsverkefni og hins vegar hópverkefni og geta kennarar valið um að taka bæði verkefnin fyrir eða annað þeirra.

Handritið leiðir kennarann skref fyrir skref í gegnum kennsluna.

Markmið

Að nemendur efli verðskyn sitt og kostnaðarvitund.

Lýsing

Nemendur skoða hversu mikið þeir kosta, leggja mat á hverja flík sem þeir eru í og tækjabúnað sem þeir eru með á sér ásamt öllu öðru sem þeir eiga. Um er að ræða tvö verkefni, einstaklings- og hópverkefni. Kennarinn getur valið hvernig hann tekst á við þessi verkefni, kosið að vinna með annað hvort einstaklingsverkefnið eða hópverkefnið, eða bæði. Einstaklingsverkefnið tekur eina kennslustund, um 40 mínútur og hópverkefnið um tvær kennslustundir.

Ef kennari velur að nota bæði verkefnin er ein leið að vinna hópverkefnið í skólanum, nýta svo einstaklingsverkefnið, annað hvort í næsta tíma eða sem heimaverkefni. Það getur síðan verið áhugavert að bera einstaklingsverkefni nemenda innan hvers hóps saman við hópverkefni hópsins og ræða.

Undirbúningur og hjálpargögn

Hópverkefni

80 mínútur með spjalli og kynningum

1. Verkefnablöð – Hvað kostar hann/hún?
2. Upplýsingablað með verðhugmyndum.
3. A3/A2 pappírsörk og tússpenni fyrir hvern hóp.
4. Sími eða spjaldtölva, nettenging.

Einstaklingsverkefni

40 mínútur með umræðum

1. Verkefnablað – Hvað kosta ég? Eitt blað á mann, prenta báðu megin.
2. Upplýsingablað með verðhugmyndum, ekki tæmandi listi.
3. Sími eða spjaldtölva, nettenging.

Hjálpargögn kennara: Tölva með hljóði, skjávarpi, nettenging.

Fjármálavit

YFIRLIT

Framkvæmd

Uppbyggingu kennsluferilsins lýst í stuttu máli. Spurningar til að opna umræðu um viðfangsefnið og sýna jafnvel stutt myndband.

10 mínútur

Hvað kosta ég?

einstaklingsverkefni

Vinna verkefnis

20 mínútur

Ein leið er að vinna verkefnið heima og ræða svo stuttlega í tíma eða skila til kennara.

Hvað kostar hann/hún?

hópverkefni

Vinna verkefnis

40 mínútur

Hægt er að stoppa hér og hafa kynningar síðar, eða nota tvo samliggjandi tíma og klára kynningar.

Umræður um niðurstöður verkefna

10 mínútur

Kynningar á verkefnum

30 mínútur

Fjármálavit

KENNSLUFERLI · 80 MÍNÚTUR

Hópverkefni – hvað kostar hann/hún?

10 mín.

1 Spjall

Þetta verkefni er skemmtilegt fyrir hópavinnu en einnig er hægt að setja það fyrir einn og einn. Hér á eftir er því lýst sem hópverkefni. Kennari byrjar á því að skipta nemendum í 3 – 4 manna hópa, lýsir skipulagi kennslunnar í stuttu máli og segir nemendum frá markmiði hennar – að auka kostnaðarvitund.

Næst varpar hann fram nokkrum spurningum til að tengja nemendur við viðfangsefnið og byrjar á því að spyrja hvað þeir kosta hér og nú í skólanum. Gott er að skrifa á töfluna allt sem þeir týna til.

> *„Hvað haldið þið að það sem þið eruð með í skólanum í dag kosti?“*

> *„Hvað er það sem þið teljið til?“*

Hér geta skapast ágætis umræður. Gaman er að fá nemendur til að skoða fötin sín og telja allt til. Síðan er hægt að biðja þá að hugsa um allt annað sem þeir eiga, eins og heima.

> *„Ef þið bætið við því sem þið eigið heima – hvað mynduð þið telja til?“*

> *„Er auðveldara að eyða peningum sem ykkur eru gefnir en þeim sem þið vinnið ykkur inn fyrir?“*

Hér er gott að koma aðeins inn á þá staðreynd að við erum líklegri til þess að fara betur með þá peninga sem við vinnum fyrir sjálf en þá sem okkur eru gefnir.

Myndbönd

Fínt er að staldra aðeins við og sýna þeim eitt til tvö myndbönd áður en lengra er haldið (sjá **fjarmalavit.is/myndbönd**).

40 mín. 2 Verkefnið

Í byrjun fær hver hópur verkefnablað með lýsingu á ímynduðum einstaklingi sem endurspeglar dæmigerðan ungling og áhugamál hans. Hver hópur gefur sínum unglingi nafn og velur í hvaða skóla hann/hún gengur og hvað hann fær í laun ef hann er að vinna meðfram skólanum. Verkefnið er að átta sig á virði alls þess sem unglingurinn á.

Gott er að sem flestir í hverjum hópi fái verkefnablað svo allir geti lesið sér til um ungling síns hóps. Það eru til nokkrar mismunandi persónur og er gaman að hafa einhverja hópa með sömu persónuna til að bera saman niðurstöður.

Einnig er blað með verðupplýsingum og er nóg að setja eitt á hvert borð. Verðlistinn er ekki tæmandi og gert er ráð fyrir því að nemendur þurfi að áætla kostnað á ýmsu sjálfir og leita að verði á netinu.

> **Hver hópur fær að auki**
>
> eina pappírsörk og tússpenna.

Hópurinn setur allar upplýsingar um unglinginn sinn á örkina, en hægt er að benda þeim á að teikna mynd og skreyta. Niðurstaðan verður skemmtilegt plagg með lýsingum á einstaklingnum og tilheyrandi svörum við spurningum af verkefnablaðinu.

Ef einstaklingurinn heitir t.d. Selma, þá getur yfirskrift pappírsarkarinnar verið: **Hvað kostar Selma?**

20 – 30 mín. 3 Kynning og umræður í lokin

Í lokin segir hver hópur frá sínum einstaklingi. Gaman er fyrir hópana að fara upp að töflu og kynna niðurstöðurnar. Kennari getur svo spurt hópana spurninga út frá verkefnum þeirra. Dæmi um spurningar til nemenda:

> *„Teljið þið að fjárfestingar í eigum ykkar hafi verið skynsamlegar?“*

> *„Hvað er mikilvægt að eyða peningunum í?“*

> *„Merkjavara eða ekki. Er einhver merkjavara það góð að hægt sé að réttlæta tvöfalda verðlagningu?“*

> *„Ef þið þyrftuð að greiða fyrir allt þetta sem þið eigið og gerið með ykkar eigin peningum, mynduð þið eiga og gera jafn mikið?“*

Fjármálavit

HÓPVERKEFNI

Hvað kostar hann/hún?

II. Hópverkefni

1	Vinnublað: **hópverkefni.**
2	Veljið **eina persónu** á vinnublaði.
3	Áætlið hvað persónan ykkar kostar, skoðið t.d. **klæðnað, mat, áhugamál, samgöngur** ofl.
4	Skrifið svörin á blað og **kynnið.**
5	Skilið til **kennara.**

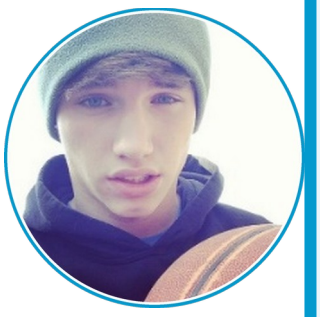
Fjármálavit

HÓPVERKEFNI · PERSÓNA 1

Hvað kostar hann?

Nafn: _____ **Aldur:** 16 ára

Skóli: _____

Einstaklingurinn ykkar er í 10. bekk, æfir körfubolta fjórum sinnum í viku og fer einnig, þegar tími gefst, í ræktina. Hann vinnur með skólanum við að bera út blöð til að geta notið lífsins, en hann fær sér t.d. oft skyndibita með félögunum eftir æfingu og stekkur oft út í búð á skólatíma til að kaupa sér eitthvað gott.

Nýlega flutti hann úr sínu gamla hverfi og þurfa foreldrar hans oft að keyra hann á milli þar sem hann vildi klára 10. bekk í sínum gamla skóla. Hann er því mikið í gamla hverfinu á daginn þar til æfingar eru búnar og þarf að kaupa sér eitthvað að borða eða vera með gott nesti.

Hann hefur áhuga á fötum og má segja að töluvert af peningum hans fari í fatnað.

Áhugamálin eru auðvitað körfubolti, en auk þess er hann að læra á trompet.

Spurningar

1 Hvað kostar allt sem hann á?

Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hann á heima.

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hann gerir á einu ári?

Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

3 Ef hann þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hann sleppt?

Leiðbeiningar

- Ákveðið nafn hans, í hvaða skóla hann er og hvað hann fær í laun í vinnunni sinni.
- Notið sér pappaörk eða blað til að svara spurningunum hér að ofan.
- Verkefnið má vera eins litríkt og skapandi og þið viljið.
- Þið getið notað snjallsíma, spjaldtölvur og tölvur við upplýsingaöflun á verði og fleira.

Fjármálavit

Svarblað · **Hvað kostar hann?**

1 Hvað kostar allt sem hann á?

Skrifaðu niður það sem hann á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hann á heima.

Samtals: _____ **kr.**

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hann gerir á einu ári?

Skrifaðu niður það sem hann á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

Samtals: _____ **kr.**

3 Ef hann þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hann sleppt?

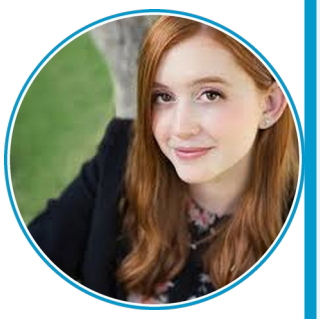
Fjármálavit

HÓPVERKEFNI · PERSÓNA 2

Hvað kostar hún?

Nafn: _____ **Aldur:** 17 ára

Skóli: _____

Persónan ykkar er á öðru ári í framhaldsskóla og býr í Breiðholti hjá frænku sinni þar sem hún er utan af landi. Hún á gamlan smábíl sem hún fékk frá foreldrum sínum á 17 ára afmælinu og greiðir sjálf fyrir bílatryggingu og bensín.

Hún vinnur á kaffihúsi með skólanum og fær einhver laun fyrir það.

Áhugamál hennar eru dans, en hún æfir dans fjórum sinnum í viku sem foreldrar hennar greiða fyrir, en hún keppir í samkvæmisdönsum. Hún fer einu sinni á ári í keppnisferð til útlanda sem foreldrar hennar hjálpa henni að borga.

Rekstur á bílnum í hverjum mánuði:

Skyldutrygging á bíl	Bensín
20.000 kr.	**25.000 kr.**

Spurningar

1 Hvað kostar allt sem hún á?
Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hún á heima.

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hún gerir á einu ári?
Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

3 Ef hún þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hún sleppt?

Leiðbeiningar

- Ákveðið nafn hennar, í hvaða skóla hún er og hvað hún fær í laun.
- Notið sér pappaörk eða blað til að svara spurningunum hér að ofan.
- Verkefnið má vera eins litríkt og skapandi og þið viljið.
- Þið getið notað snjallsíma, spjaldtölvur og tölvur við upplýsingaöflun á verði og fleira.

Fjármálavit

Svarblað · **Hvað kostar hún?**

1 Hvað kostar allt sem hún á?

Skrifaðu niður það sem hún á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hún á heima.

Samtals: _____ **kr.**

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hún gerir á einu ári?

Skrifaðu niður það sem hún á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

Samtals: _____ **kr.**

3 Ef hún þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hún sleppt?

Fjármálavit

HÓPVERKEFNI · PERSÓNA 3

Hvað kostar hún?

Nafn: _____ **Aldur:** 16 ára

Skóli: _____

Persónan ykkar er í 10. bekk, æfir fótbolta þrisvar í viku og er enn að læra á píanó, en hún byrjaði að læra þegar hún var sex ára. Þegar hana vantar föt þá er hún dugleg að kaupa þau á netinu og stundum kaupir hún með vinkonum sínum til að skiptast á að nota.

Hún vinnur aðeins með skólanum við að hjálpa til við að passa krakkana í daggæslunni í grunnskólanum og fær smá pening fyrir það.

Hún fer stundum í keppnisferðir vegna fótboltans og þá þurfa foreldrar hennar að hjálpa henni með kostnað. Hún er mikil áhugamanneskja um myndlist og er á námskeiði sem kostar allt að 90.000 kr. á ári. Foreldrar hennar hafa hingað til greitt námskeiðið en munu hætta því núna.

Spurningar

1 **Hvað kostar allt sem hún á?**
Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hún á heima.

2 **Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hún gerir á einu ári?**
Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

3 **Ef hún þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hún sleppt?**

Leiðbeiningar

- Ákveðið nafn hennar, í hvaða skóla hún er og hvað hún fær í laun.
- Notið sér pappaörk eða blað til að svara spurningunum hér að ofan.
- Verkefnið má vera eins litríkt og skapandi og þið viljið.
- Þið getið notað snjallsíma, spjaldtölvur og tölvur við upplýsingaöflun á verði og fleira.

Fjármálavit

Svarblað · **Hvað kostar hún?**

1 Hvað kostar allt sem hún á?

Skrifaðu niður það sem hún á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hún á heima.

Samtals: _____ **kr.**

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hún gerir á einu ári?

Skrifaðu niður það sem hún á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

Samtals: _____ **kr.**

3 Ef hún þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hún sleppt?

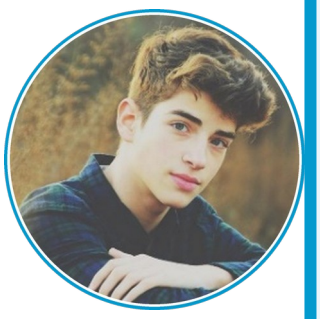
Fjármálavit

HÓPVERKEFNI · PERSÓNA 4

Hvað kostar hann?

Nafn: _____ **Aldur:** 15 ára

Skóli: _____

Einstaklingurinn ykkar á heima í sveit og fer með skólabíl í skólann á hverjum morgni.

Hann er frekar nægjusamur í neyslu og reynir að passa peningana sína þar sem hann er að safna fyrir bíl, en hann vinnur við ferðaþjónustu hjá foreldrum sínum. Hann eyðir ekki miklu í fatnað og fylgihluti þar sem hann fær eitthvað frá eldri bróður sínum og það helsta sem hann eyðir í er eitthvað tengt hestamennskunni, en hestar eru hans helsta áhugamál, og á hann einn hest sjálfur.

Hann æfir frjálsar íþróttir tvisvar í viku og þarf þá að láta keyra sig, en foreldrar hans og vina hans skiptast töluvert á í þeim efnum.

Þar sem það er ekki mikið um afþreyingu eða skemmtanir í sveitinni hans er hann oft í tölvuleikjum og á nóg af þeim.

Spurningar

1 Hvað kostar allt sem hann á?

Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hann á heima.

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hann gerir á einu ári?

Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

3 Ef hann þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hann sleppt?

Leiðbeiningar

- Ákveðið nafn hans, í hvaða skóla hann er og hvað hann fær í laun.
- Notið sér pappaörk eða blað til að svara spurningunum hér að ofan.
- Verkefnið má vera eins litríkt og skapandi og þið viljið.
- Þið getið notað snjallsíma, spjaldtölvur og tölvur við upplýsingaöflun á verði og fleira.

Fjármálavit

Svarblað · **Hvað kostar hann?**

1 Hvað kostar allt sem hann á?

Skrifaðu niður það sem hann á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem hann á heima.

Samtals: _____ **kr.**

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem hann gerir á einu ári?

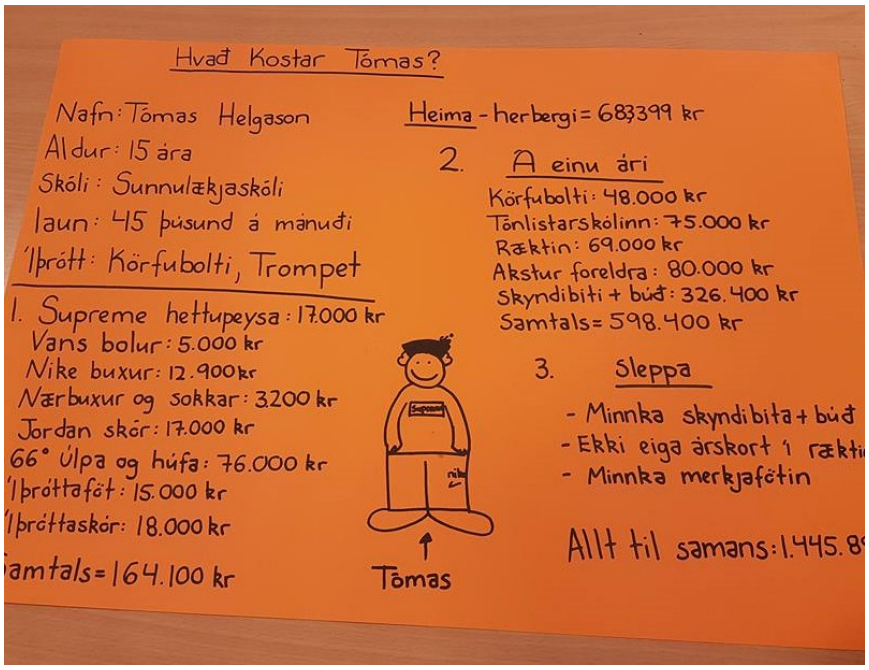
Skrifaðu niður það sem hann á og taktu saman virðið á því. Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

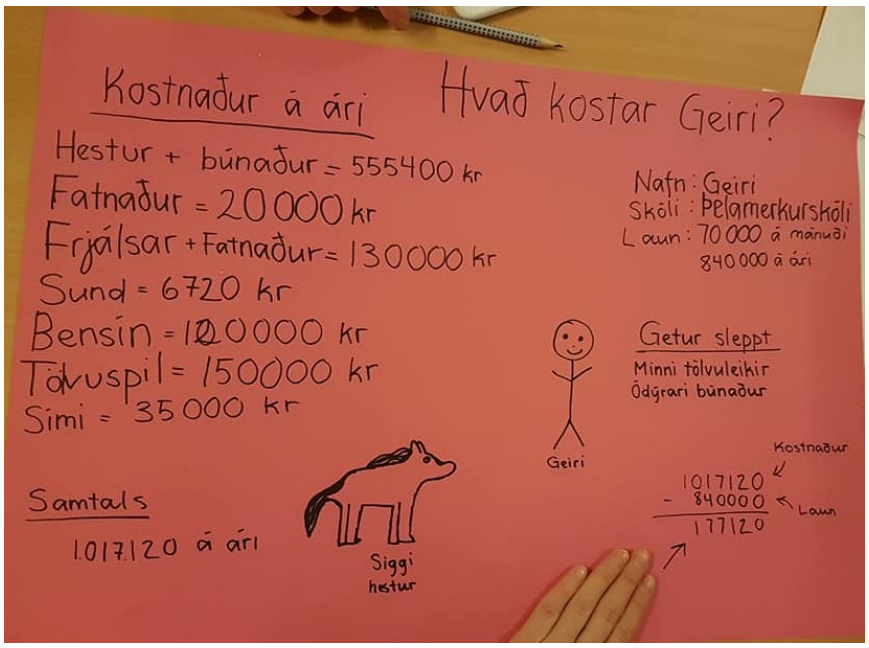
Samtals: _____ **kr.**

3 Ef hann þyrfti að vera ódýrari í rekstri, hverju gæti hann sleppt?

MYNDIR

Dæmi um verkefni hópa

Fjármálavit

VINNUBLAÐ

Hvað kosta ég?

Einstaklingsverkefni

Nafn: _____ **Bekkur:** _____

Í þessu verkefni átt þú að áætla hvað þú kostar. Hér að neðan er mynd af manneskju sem á að tákna þig í dag. Skrifaðu við hana kostnað á öllum þeim hlutum sem þú hefur/hafðir á þér í dag, t.d. **fatnað, skartgripi, snyrtivörur og tæki**. Einnig átt þú að hugsa um og meta eigur þínar heima fyrir. Ef tími gefst til mátt þú teikna þessa hluti á myndina. Að lokum svarar þú spurningum á næsta blaði.

Hlutur og verð

kr.

kr.

kr.

kr.

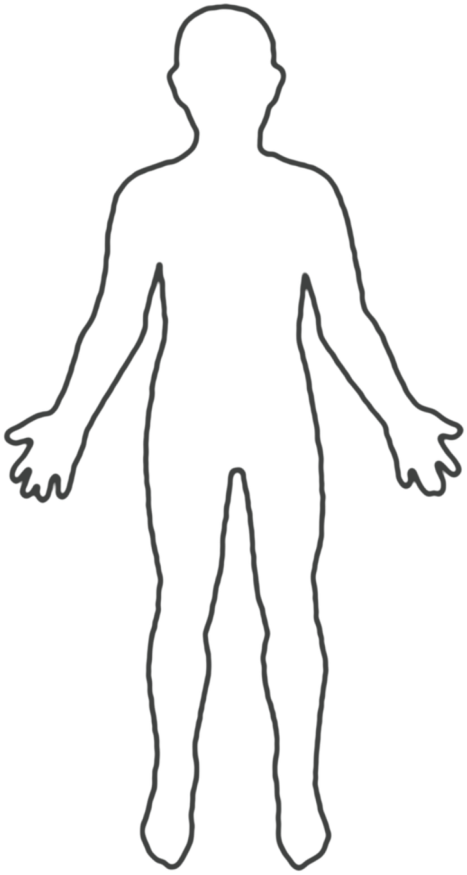
kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

Hlutur og verð

kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

kr.

Fjármálavit

Spurningar

1 Hvað kostar allt sem þú átt?

Hér er átt við fatnað og fylgihluti í skólanum og allt sem þú átt heima, húsgögn, tölva, snyrtivörur, hjól o.fl.

Samtals: _____ **kr.**

2 Miðað við áhugamál og lífsstíl, hvað kostar allt sem þú gerir á einu ári?

Hér er átt við mat, áhugamál, skemmtanir, íþróttir og akstur og fleira.

Samtals: _____ **kr.**

3 Ef þú þyrftir að vera ódýrari í rekstri, hverju gætir þú sleppt?

Fjármálavit

VERÐUPPLÝSINGAR

Verðupplýsingar til viðmiðunar við úrlausn verkefnisins*

Hreyfing

Skólakort í ræktina, fyrir 12 mánuði	**um 105.000 kr.**
Eitt skipti í sund fyrir 16 – 18 ára	**400 kr.**
Árskort í sund	**3.000 kr.**
Dagskort á skíði fyrir unglinga 6 – 18 ára	**um 2.000 kr.**
Skautaferð í skautahöll, 16 ára og yngri *aðgangur: 1.000 kr. og leiga á skautum 950 kr.*	**1.950 kr.**
Skautaferð í skautahöll, 17 ára og eldri *aðgangur 2.000 kr. og skautaleiga: 950 kr.*	**2.950 kr.**
Keila, 50 mínútur, fyrir sex manns	**9.499 kr.**

Ferðakostnaður

Árskort í strætó fyrir ungmenni 12 – 17 ára farþega	**60.000 kr.**
Stök ferð fyrir ungmenni 12 – 17 ára	**345 kr.**
Nemakort í strætó í eitt ár fyrir 18 ára og eldri	**60.000 kr.**
Bensínkostnaður smábíls á mánuði, að meðaltali	**25.000 kr.**

Afþreying

Bíóferð almennt, með pop og kók	**um 3.000 kr.**
Þriðjudagstilboð, með pop og kók	**1.420 kr.**
Tilboð	*sjá á vef bíóhúsanna*
Leikhúsferð fyrir námsmenn (fer eftir tilboðum)	**um 8.000 kr.**
Tónleikar	*misdýrir eftir flytjanda*

Matur og skyndibiti

Matarútgjöld 4 manna fjölskyldu á mánuði	**um 80.000 kr.**
Matarútgjöld á hvern fjölskyldumeðlim á mánuði	**tæpar 20.000 kr.**

Tómstundir og íþróttir

Ýmsar tómstundir á hvern nemanda, á mánuði	**um 20.000 kr.**
Íþróttaiðkun unglinga, að meðaltali á ári	**um 95.000 kr.**

* *Fjármálavit ábyrgist ekki nákvæmni ofangreindra upplýsinga. Um er að ræða meðaltöl á verðlagi frá árinu 2024.*